

Crisis Theologica

In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi controversiæ,
subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Crisis Theologica - In Qva Selectiores, Et Aciores hujus, et elapsi sæculi
controversiæ, subsecuturâ in Elencho legendæ discutiuntur

Casnedi, Carlo Antonio

Ulyssipone, 1712

§. III. An cum solâ conscientiâ directè præcticè dubiâ sit licitum operari?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-84796](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-84796)

scientia moraliter certa de ejus electionis licentia: ergo cum ea licet operari.

N. Confirmitur: quia esto repugnet intellectum simul esse certum, & incertum de eodem objecto, non tamen de realiter distinctis: sed electio edendi, aut bellum gerendi, ut relata ad unas circumstantias; eademque ut relata ad alias, sunt objecta realiter inadæquate distincta: atque adeo intellectus est incertus de honestate electionis ejus, & belli, consideratæ præcisè ejus electionis naturæ: & est certus de honestate ejus electionis cibi, & belli, consideratæ eâ electione, ut præcepta à Superiore; aut ut substantia huic principio certo practico reflexo, *Omnis electio certo non vetita est licita*: ergo nulla est repugnantia, quod intellectus incertus de honestate electionis fiat certus de ejus honestate: ubi aliud est honestas electionis in se; aliud honestas electionis ut substantia principio reflexo, quod omne præceptum, si non certo confitetur esse inale, est sequendum; aut huic, *Omnis voluntas, si non certo confitetur esse mala, est licita seu permessa*.

§. III.

An cum solâ conscientia directè practice dubiâ sit licitum operari?

SUMMARIUM.

Si conscientia practice directè dubiâ non fiat practice certa reflexe, non licet cum eâ operari.

Ita DD. omnes contra P. Perez, n. 56.

Quia tenemur habere bonam fidem, adeoque non satis carentia male fidei, n. 57. 58. 59.

Argumenta P. Perez, quod opus ex non malâ fide sit negativè ex bonâ fide, n. 60.

Et quia si non adest mala fides, nescitur opus esse peccatum, ib.

Solvo, quia necessaria ex Apostolo est bona fides, n. 61.

Ut quis peccet, satis est, ut vel careat judicio de non peccato, vel habeat judicium de peccato, non autem necesse semper, ut habeat judicium de peccato, n. 62. 63. 64.

Ego juxta utramque sententiam tam tuentem, quod ad libertatem necessariam pro peccato, satis sit sola apprehensio malitiæ cum carentiâ judicii distantis, opus non esse peccatum, quam tuentem, necessitatem judicii distantis opus esse peccatum, solvo objectionem, n. 65. 66. 67. 68.

Ostendo peccare, qui sine judicio de non peccato operatur, etsi careat judicio de peccato, n. 68. Non potest suspendi judicium reflexum, quod peccet, qui suspensio omni directo tam de pec-

cato, quàm de non peccato operatur, quia illud est evidens, ib.

Immo etsi suspenderetur illud reflexum, adhuc peccabit, qui suspensio omni directo operatur, n. 69.

Quomodo peccet, qui nescit se peccare suspendendo omne judicium directum, num. 70.

71. 72.

Illicitum est operari cum dubio peccati, eo non deposito per principium reflexum, n. 73. 74.

P. Terillus sentit operantem cum dubio ideo tantum peccare, quia temnit legem certam, non quia operatur cum dubio. Ejus rationes a n. 76. ad 81.

Impugnat Palanco Terillum, n. 82. 83.

Mea mens, n. 84.

Sequitur, & explicio P. Terillum, n. 85.

Enimque defendo, n. 87. 88.

Deo 5. Si conscientia practice directè dubiâ non fiat practice certa reflexe, non licet cum eâ operari. Est omnium contra P. Perez tra P. Ant. Perez tr. 2. de Just. d. 2. cap. 4. & Pontius Joan. Pontium in 2. dist. 39. qu. 2. num. 56. quem ex ejusdem Scholâ impugnat Fogarinus d. 1. a n. 6.

Probitur 1. quia cum solâ conscientia N. speculative dubiâ non licet operari, ut dixi 57. num. 48. ergo multo minus cum solâ conscientia practice dubiâ. Confirmitur omnium autoritate Doctorum, que in re morali, ut probat P. Card. facit evidentiam moralem.

Probat 2. à priori ex P. Moya tom. 1. n. 1. qu. 6. a n. 29. & tom. 2. qu. 4. num. 11. & aliis passim; quia omne opus, quod non est ex fide, est peccatum juxta Apost. id est, omne opus, quod non procedit ex judicio prudenti de licentiâ ejusdem operis, est formaliter peccatum: sed purè dubius de licentiâ nullum habet judicium prudens de ejusdem operis licentiâ, immò operari vult, sive illud sit licitum, sive illicitum: ergo illud opus elicatum sub puro dubio de licentiâ, & non licentiâ, de honestate, & inhonestate, erit formaliter peccatum. Maior est certa ex Apost. Minor est certa ex hypothefi, supponitur enim, quod quis operetur sub conscientia practice dubiâ de malitiâ operationis, non depositâ per ullum judicium prudens. Consequentia tenet.

Confirmitur: Dubitans de bonitate morali electionis, aut objecti, vel dum elicit eam electionem, aut eligit illud objectum, habet judicium prudens dictans, cuique licere omne id, quod certo nescitur esse illicitum; & tunc eo ipso non operatur cum dubio, immò per illud judicium reflexum deponit dubium.

bium: vel caret omni iudicio prudenter dictante licere sibi cum eo dubio operari? & tunc operatur, non tamen ex bonâ fide: ergo peccat, cum illicitum sit sine bonâ fide operari, ut constat ex Apost. & omnium autoritate supponentium dari præceptum reflexum, ne quis operetur cum puro dubio de malitiâ electionis, aut objecti, excluso omni iudicio prudenti de licentiâ, aut honestate operationis, & objecti: ergo ad rectè sine peccato operandum, debet conscientia practicè dubia deponi per iudicium reflexum dictans, *Omne quod non constat certò esse malum, est licitum.* Urgeo: Non licet operari cum conscientia probabiliter tantum probabili, ut docui d. 18. sect. 3. ergo multò minùs cum dubio practico, seu cum conscientia practicè dubia. Consequentia tenet ex paritate, & omnium autoritate, & ratione *ibidem* adductâ. Omitto rationem, quam obiter insinuat Palanco *qu. 16. a. n. 39.* & Philaletus *pag. mibi 137.* puto enim non tenere.

Palanco.
Philal.

N. Dices 1. ex P. Perez, omne opus elicitum non ex malâ fide, esse negativè ex bonâ fide: sed omne opus elicitum sub puro dubio honestatis, & malitiæ non est ex malâ fide: ergo omne tale opus est negativè ex bonâ fide. Minor probatur; quia omne opus elicitum sub puro dubio honestatis, & malitiæ, sicut elicitur sine iudicio dictante illud esse licitum, ita elicitur etiam sine iudicio dictante illud esse illicitum: ergo est negativè ex bonâ fide, seu non est ex malâ fide. Confirmatur; quia ad sine peccato, seu ex bonâ fide operandum satis est, ut operans nesciat illud esse peccatum, non autem necesse est, ut sciat non esse peccatum: sed operans, præsentè cognitione bonitatis, & malitiæ, & sine omni iudicio de bonitate, & malitiâ operationis, seu operans sub puro dubio de malitiâ, & bonitate actionis ponit eam actionem nesciens eam esse peccatum: ergo sine peccato, & ex bonâ fide operatur. Similia habet Pontius *l. c.* apud Fogarinum *l. c.*

Pontius
Fogar.

N. Sed contra evidenter; quia Apostolus expressè ait esse peccatum opus, quod non est ex fide: ergo ut opus sit peccatum, satis juxta Apost. est, ut fiat sine bonâ fide, seu sine iudicio dictante illud esse licitum, ut explicat Glossa ordinaria; sed fit; ergo est peccatum. Hinc ad confirm. nego antecedens; dico enim, quòd ut quis sine peccato operetur, non satis sit, quòd nesciat opus esse illicitum, sed necesse est, ut habeat aliquod iudicium directum, aut reflexum, quo judicet tale opus non esse illicitum.

61.
Apost.

tum, debet enim opus esse ex bonâ fide: sed nullus dubitans habet tale iudicium, ut supponitur: ergo non habet bonam fidem. Vide quæ dixi d. 18. sect. 1. ubi innui, quòd omnes DD. prærequirant iudicium certum de non peccato, ut quis sine peccato operetur, quod ipsum fulè suasi *sect. 4.* adeo ut P. Suar. & P. Moya velint nostram conclusionem esse de fide. Si ergo prærequiritur certum de non peccato iudicium ne quis peccet, eo ipso qui eo certo de non peccato iudicio caret, peccabit, si operetur: sed purè dubitans de honestate, & inhonestate eo caret: ergo operans cum eo puro dubio peccat, ut *ibidem* docui, & solvi argumentum, & dedi rationem, cur, ut quis peccet, necesse non sit, ut habeat certum de peccato iudicium, sed satis sit, ut careat iudicio certo de non peccato: ut autem quis non peccet, non satis sit, ut careat iudicio certo de peccato, sed necesse sit, ut habeat iudicium certum de non peccato.

Dices 2. Ut quis peccet, necesse est, ut N. eliciat opus contra iudicium dictans illud 62. esse illicitum: sed habens purum dubium caret tum iudicio dictante opus licere, tum iudicio dictante idem opus non licere; ergo non peccat. Nego maiorem ob rationem immediatè allatam. Ut quis peccet, satis est, ut eliciat opus sine iudicio bonâ fide dictante licere; non autem necesse est, ut eliciat opus sub iudicio dictante non licere. Deinde retorqueo: Ut quis peccet, necesse est, juxta Adversarium, ut ponat opus contra iudicium dictans non licere: sed operans sub puro dubio malitiæ, & honestatis operationis, etsi careat utroque iudicio directo, tam dictante, *opus A, licet*, quam dictante, *opus A, non licet*; non tamen caret iudicio reflexo dictante, *esse peccatum operari sine iudicio prudenti de licentiâ operationis*: ergo operans sub puro dubio, & sine ullo iudicio directo de licentiâ operationis, aut saltem reflexo peccabit formaliter. Vide P. Oried. *2. oia. 1. 2. tr. 5. contr. 1. n. 14.*

Dices 3. Sublato præcisè uno constitutivo libertatis moralis ad peccandum necessa- 63. rio, implicat esse peccatum: sed præsentè conscientia dubia deficit unum ex dictis constitutivis; ergo eâ præsentè implicat esse peccatum. Minor probatur; quia unum ex constitutivis libertatis moralis ad peccandum necessariè est iudicium de malitiâ operationis: sed præsentè conscientia dubia deficit non tantum iudicium de honestate, sed etiam de malitiâ operationis: ergo deest unum ex dictis constitutivis. Confirmatur: Nesciens opus esse illicitum, non potest peccare:

peccare: sed habens conscientiam dubiam nescit opus esse illicitum, nam suspendit omne iudicium tam de licentiâ, quam de non licentiâ operationis: ergo non potest peccare. Ita P. Perez.

P. Perez

N. 64. Sed contra 1. quia hoc, & sequentia probant non tantum operantem cum conscientia dubia peccati non peccare, quin nec peccare operantem cum ignorantia culpabili, & affectatâ non malitiâ: ut enim eadem formâ: Implicat peccatum, quoties deest iudicium dictans, *hoc opus esse peccatum*: sed laborans ignorantia vincibili malitiâ caret eo iudicio dictante, *hoc opus esse peccatum*, quin habet iudicium imprudens dictans, *Hoc opus non est peccatum*: ergo laborans vincibili ignorantia malitiâ non potest peccare.

N. 65. Contra 2. quia duplex est inter T. T. sententia circa libertatem necessariam ad peccandum, an requiratur iudicium dictans, hoc opus esse peccatum; an satis sit apprehensio suavis malitiâ cum carentia iudicii dictantis, idem opus non esse peccatum. Ne autem veritatem communissimâ nostræ conclusionis ad unam tantum sententiam limitemus, respondebo juxta utramque.

N. 66. Juxta affirmantem, quod ad libertatem constitutivam peccati satis sit, ut detur apprehensio suavis peccati, & nullum ad sit iudicium de honestate illi contradicens, concessâ maiori, nego minorem. Ad probationem, juxta eandem sententiam, dico, quod ad libertatem constitutivam peccati satis sit sola apprehensio suavis peccati cum carentia iudicii de non peccato; non autem necessarium sit iudicium de peccato: ergo cum, stante conscientia dubia, detur apprehensio suavis malitiâ sine iudicio dictante *hoc opus non esse peccatum*; etsi tunc etiam non detur iudicium dictans, *hoc opus esse peccatum*, dantur constitutiva libertatis moralis ad peccandum necessaria. Quia, juxta hanc sententiam, ad potentiam moralem completam peccati satis est, ut detur apprehensio suavis malitiâ, & non detur iudicium dictans, *Hoc opus non est peccatum*; non autem necesse est, ut detur iudicium dictans, *Hoc opus est peccatum*.

N. 67. Ad confirm. dico, quod operans nesciens opus esse peccatum, nescientiâ excludente omnem notitiam suavis malitiâ, non possit peccare: operans autem nesciens opus esse peccatum nescientiâ excludente hoc iudicium, *Hoc opus est peccatum*; non autem excludente apprehensionem suavis malitiâ divisam ab omni iudicio dictante, *Hoc opus non est peccatum*; dico, inquam, quod

iste operans possit peccare: etenim eo ipso quod iste operans habeat apprehensionem suavis malitiâ divisam a iudicio dictante, *Hoc opus non est peccatum*, etsi careat iudicio dictante, *Hoc opus est peccatum*, habet conscientiam peccati. Ut enim detur conscientia peccati, necesse non est, ut detur iudicium dictans, *Hoc opus est peccatum*; sed satis, ut detur apprehensio suavis malitiâ, & non detur iudicium de non peccato, eam apprehensionem excludens, seu illi contradicens.

Juxta sententiam negantem, quod ad libertatem peccati satis sit apprehensio suavis malitiâ cum carentia iudicii de non peccato, sed necessario requiri iudicium dictans, *Hoc opus esse peccatum*, concessâ maiori, nego minorem. Ad probationem distinguo: præsentem conscientia dubia practice de non peccato, non adest iudicium directum dictans tale opus esse peccatum, concedo; reflexum dictans opus sub conscientia dubia de peccato elicito esse peccatum, quatenus peccatum est operari sine bonâ fide non peccati, seu sine dictamine conscientia de non peccato, nego. Ad reliqua patet: licet ergo, stante conscientia dubia, desit omne iudicium directum tam de non peccato, quam de peccato operationis, circa quam versatur dubium; attamen adest iudicium reflexum dictans, quod *omne opus elicito sine iudicio de non peccato, aut de honestate, sit peccatum*; quod iudicium est unum ex constitutivis libertatis ad peccandum completæ. Rursus etsi directum nesciat opus esse peccatum, reflexum tamen scit, quod sit peccatum opus elicito sub dubio de peccato. Demum licet suspendat omne iudicium directum de peccato, & non peccato talis operationis, non tamen potest suspendere reflexum, quia est evidens, nam evidenter cognoscit, quod opus sub dubio malitiâ elicito sit peccatum.

Quod si P. Perez dicat posse etiam suspendi iudicium reflexum, quia non est evidens, prius negabo posse suspendi; nam evidens est lex ferre omnibus Theologis, & Apostoli textus, quod homo operans sine bonâ fide, seu sine iudicio prudenti de non peccato peccet: sed operans cum conscientia dubia scit evidenter, quod operetur sine iudicio prudenti de non peccato: ergo scit evidenter, quod peccet: ergo nec suspendit, nec potest suspendere iudicium illud reflexum evidens. Deinde transmittam, quod iudicium illud reflexum possit suspendi; adhuc sequitur, quod operans cum conscientia practice dubia peccet, quia operatur

N.

69.

P. Perez

operatur sine iudicio de non peccato, seu sine bonâ fide honestatis, quod satis est ad hoc, ut peccet, ut dixi; etsi tunc contra nullum operetur iudicium dictans tale opus esse peccatum, quatenus supponitur suspendi omne tale iudicium tam directum, quam reflexum.

N. 70. Dices 4. Sine conscientia peccati non potest esse peccatum: sed conscientia dubia peccati non est conscientia peccati: ergo cum conscientia dubia peccati non potest esse peccatum. Ratio est; quia operans cum conscientia dubia peccati nescit opus esse peccatum: sed ad peccatum requiritur, ut sciatur opus esse peccatum: ergo operans cum conscientia dubia peccati non peccat.

N. 71. Respondeo, concessâ maiori, distinguendo minorem: Conscientia dubia peccati non est conscientia peccati, sumpto tò conscientia pro iudicio de peccato, concedo; pro notitiâ suâsivâ malitiæ separatâ ab omni iudicio non peccati, nego. Vel aliter: Cum conscientia dubia peccati non potest esse conscientia peccati, seu iudicium directum de peccato, concedo; reflexum, non quidem de peccato in solâ operatione secundum se consideratâ, nam de hac dubitat, an sit peccatum; sed de operatione ut unitâ dubio malitiæ, & ut divisa ab omni iudicio non peccati, de quâ operatione ut unitâ tali dubio scit evidenter, quod sit formaliter illicita, nego.

N. 72. Ad rationem distinguo maiorem: nescit iudicativè, transeat; nam suspendit omne iudicium: nescit apprehensivè simul cum carentiâ iudicii de non peccato, nego maiorem: & distinguo minorem: requiritur, ut sciatur iudicativè opus esse peccatum, nego; apprehensivè cum carentiâ iudicii de non peccato, concedo minorem, & nego consequentiam. Vel aliter: nescit, seu non iudicat directè tale opus esse peccatum, concedo; nescit, seu non iudicat reflexè, quod opus ut elicatum sub dubio malitiæ sit formaliter peccatum, nego maiorem: & distinguo minorem: requiritur ut sciatur, seu iudicetur reflexè esse peccatum, concedo; directè, nego minorem, & consequentiam. Igitur vel ad libertatem peccati requiritur necessariò iudicium de peccato; & tunc etsi non detur iudicium directum, quod tale opus dubitatum peccatum, sit peccatum, datur tamen iudicium reflexum dictans esse peccatum opus elicatum sub dubio malitiæ: vel ad libertatem peccati satis est apprehensio suâsivâ malitiæ cum absentia iudicii de non peccato? & tunc, cum ea detur, consequenter datur conscientia peccati.

Dices 5. Vel licitum est operari cum dubio peccati, vel non? Si licet, vera erit opinio Pontii, & P. Perez: si non licet, falsum erit esse illicitum, quod dubito esse illicitum. Accedit, quod, juxta nos, omne id liceat, quod nescitur esse illicitum: sed dubitans nescit tale opus esse illicitum: ergo opus dubitatum illicitum licet.

Respondeo illicitum esse operari cum dubio peccati, eo non deposito per principium superveniens reflexum; licitum autem deposito dubio: eo autem ipso non operor cum dubio, sed opus ignoratum peccatum operor ei nixus principio, quod licet facere opus, quod non iudicatur peccatum. Ad additum dico per illud principium, *Omne, quod non certo iudicatur illicitum, est illicitum*, deponi dubium, & probare esse licitum deposito dubio ponere opus, quod dubitavi, non quod dubito esse peccatum; nam eo ipso, quod deponitur dubium, non dubito, sed dubitavi.

Quæres, an operans cum dubio ideo solùm peccet, quia contemnit legem certam certo cognitam; an verò etiam peccet independentè sâ lege certâ certo cognitâ, seu præcisè quia operatur in dubio?

P. Teril. qm. 18. de Consc. à n. 10. affirmat, quod operans cum dubio peccet præcisè, quia contemnit legem certam propositam per iudicium certum, & evidens, nempe per primum principium reflexum Synderesis, quo cuique constat ea regula juris naturalis, *In dubiis tutior pars est eligenda*; aut per aliud primum principium reflexum cum illo convertibile, quale est hoc, *non licet ponere id, de quo dubitatur, an sit malum*.

Probat 1. quia si voluntas merè dirigetur per dubium, liceret aliquando operari in dubio, ex. gr. liceret pauperi dubitanti, an sit necne leve peccatum prodigalitatis, an verò sit actus heroicæ liberalitatis, privare se unico, quem habet, aureo, ut puellæ periclitantis dotem compleat; liceret, inquit, pauperi ita dubitanti operari cum eo dubio, absque eo quod peccaret: sed numquam licet operari cum dubio: ergo operans in dubio, ideo tantum peccat, quia operatur contra legem certam, quæ si non adit, non peccabit.

Probat 2. quia ut quis contemnat legem, nisi enim obligantem, lex debet existere, nisi enim existat, non obligat, nec propriè contemnitur: ergo operans cum dubio, ideo peccat tantum, quia contemnit legem existentem, & certam, non autem quia contemnit legem non existentem, aut dubiam. Probat

N. Probat 3. *imm.* 15. quia peccans in dubio violat legem non operandi in dubio, sibi certò notam: ergo ideo præcisè peccat, quia violat legem sibi certò reflexè notam; est enim evidens principium reflexum certum, nulli licere se exponere peccati periculo, seu operari cum dubio.

N. Probat 4. à priori; quia ad liberè operandum requiritur iudicium absolutum de honestate, vel turpitudine objecti; non enim voluntas potest determinatè, & deliberatè eligere objectum cum mero dubio de ejus honestate, vel turpitudine; necesse enim est, ut præcedat iudicium determinatum, & absolutum de ejus honestate, vel turpitudine: sed purum dubium non continet tale iudicium: ergo præter dubium, opus est alio iudicio ultimo regulante voluntatem; illud autem non est, nisi aliquod principium universale Synderesis, ex. gr. *Non licet operari cum dubio*, applicatum per actum experimentalem, seu per hanc minorem, sed *ego nunc dubito, an contractus sit licitus*, adeoque non licet mihi contrahere: ergo in omni dubitante datur ultimum dictamen conscientiae proponens certam legem, quæ toties certò violatur, quoties homo in dubio constitutus sequitur partem minus tutam. Hæc P. Terill.

N. Sed contra hanc doctrinam insurgit Palanco *qu.* 16. *an.* 28. fusissimè dicens, quod independentè à lege reflexà sequendi partem tutiorem sit peccatum agere cum dubio id, de quo positivè dubito, an sit peccatum. Probat 1. quia per talem legem reflexam vetatur agere sub dubio, quia malum est agere sub dubio; non autem ideo malum est, quia vetatur, sed quod vetatur, quia malum, & non est malum, præcisè quia vetatur; est malum independentè à tali lege vetante illud: ergo agere sub dubio est malum independentè à lege illud reflexè vetante. Minor patet; quia vetitum, quia malum, supponitur malum pro priori, & independentè à tali prohibitione. Maiorem probat; quia quod vetatur lege naturali, vetatur necessariò à Deo; sed agere sub dubio prohibetur lege naturali, prohibetur enim, quia est in se malum; ergo non prohibetur liberè, sed necessariò à Deo: ergo agere sub dubio est malum ante omnem prohibitionem; est enim agere modo contemptivo legis Divinæ.

N. Probat 2. quia etsi non daretur lex reflexa vetans agere sub dubio; adhuc ita agere esset contemptus legis directæ Dei: sed contemptus legis Dei directæ est ex se peccatum, independentè ab eo, quod prohibea-

tur lege reflexà; immò etsi per impossibile à lege reflexà non prohiberetur; ergo etsi lege reflexà non prohiberetur, esset peccatum. Hæc Palanco, qui deinde totus est in solvendis P. Terilli argumentis.

Ego ut dicam quod sentio, concedo, quòd N. independentè à lege reflexà vetante agere sub dubio, sit peccatum sub dubio agere: concedo etiam ideo vetari sub dubio agere, quia est intrinsecè malum; ita ut ideo vetetur agere sub dubio, quia est in se malum; non autem ideo sit malum, quia vetatur. At non inde sequitur falsam esse opinionem P. Terilli dicentis, quòd ideo peccet agens in dubio, quia contemnit legem certam; immò hoc est prorsus verum. Quare distinguì debet lex objectiva, & lex formalis: etsi enim non daretur Legislator legem ferens de non operando cum dubio, adhuc esset peccatum agere cum illo; & qui cum dubio ageret, esto non contemneret voluntatem Legislatoris, (quæ in dicto casu nulla esset) contemneret certam legem naturalem insitam ipsi objecto ex se intrinsecè malo: atque adeo semper verum est, quod docet P. Terillus, quòd operans in dubio ideo peccet, quia legem certam contemnit. Cum autem lex certa naturalis vetans agere cum dubio, quia est intrinsecè malum agere cum dubio, nequeat à nobis moraliter violari nisi per cognitionem applicetur, hinc est, quòd ea debet nobis applicari.

Ex hac doctrinà facilè solvuntur quæ N. trahit Palanco putans, quòd P. Terillus neget esse intrinsecè malum agere sub dubio; immò *n.* 10. idem P. Terillus exponens suam secundam assertionem apertè ait, quòd sit cuique evidens ea regula juris naturalis, (*naturalis*, dicit) *In dubiis tutior pars est eligenda*: ergo est in se malum ante omnem directam prohibitionem agere in dubio: ergo hoc non negat P. Terillus; sed quod negat est, posse quem peccare, quin contra legem certam operetur; & verissimum dicit; nam qui operatur cum dubio, operatur contra hanc legem naturalem cuique certam, *Non licet operari cum dubio*; hæc enim lex non est dubia, sed est certa. Ab aliis superfedeo.

Unum tantum in Palanco adverto; ait enim *n.* 48. quòd si P. Terilli doctrina, quòd ut voluntas eligat liberè objectum, requiratur prævium iudicium de objecti honestate, aut turpitudine, nec satis sit dubium: si hæc P. Terilli doctrina est vera, sequitur (ait Palanco *n.* 49.) quòd innumera hominum opera liberet à peccato, & poenā, & vix peccare relinquat, nam grandes peccatores

tores vix aliquando, vel numquam curant de formando ultimo conscientiae dictamine certo, quo de sui operis inhonestate certificentur; immò nil curant de operis honestate, aut inhonestate, sed tantum de delectatione, aut lucro: ergo cum tales peccatores sint innumeri, nullus horum peccabit. Hæc, & alia Palanco.

N. Sed contra; quia duplici ex causâ homo
87. peccat: vel quia ponit opus, quod directè iudicat absolute inhonestum; vel quia suspendendo omne iudicium directum de operis honestate, & inhonestate, ponit illud opus dubitans de malitiâ; & tunc habet iudicium certum reflexum proponens, quod malum sit operari sine iudicio de honestate, aut saltem de non malitiâ operis. Quilibet enim, antequam operetur, tenetur formare aliquod sive directum, sive reflexum conscientiae iudicium, quo ultimo iudicet, quod opus saltem non sit malum; quod si hoc suspendat, & operetur, peccabit, quia operatur sine bonâ fide, seu sine prævio dictamine directo de operatione; habet tamen in eo casu dictamen reflexum dictans esse peccatum ponere opus non iudicatum saltem non malum. Adde peccaturum eum omnem, qui sine omni iudicio, tam directo, quam reflexo de non malitiâ operis operetur: etsi enim, ut sine peccato operetur, necessarium non sit iudicium directum de non peccato; tunc tamen necessarium est reflexum, aliter sine bonâ fide operabitur. Alterutrum ergo iudicium de non peccato necessarium est, ne quis peccet, ut dicam d. 21.

N. Ecce igitur, quod doctrina P. Terilli nec
88. tollit potentiam peccandi, nec excusat à peccato, & poenâ opera peccatorum: nam peccator quantumcumque enormis vel dum ponit opus malum habet dictamen prævium directum de operis malitiâ, vel non? Si habet, ergo peccat, quia ponit opus sub dictamine de inhonestate. Si non habet dictamen directum, habeat tamen iudicium reflexum, adhuc peccat, quia ponit opus sub iudicio reflexo de ejus malitiâ. Quod si careat tum iudicio directo, tum reflexo de non peccato, adhuc ponendo illud opus peccabit, quia operatur sine ullo iudicio prævio de non peccato. Immò tandem huic doctrinæ manum dat Palanco num. 58. dicens: Et quidem adeo evidenter peccaminosus est ille modus operandi sine conscientia, seu quod idem est, sine scientiâ honestatis, & inhonestatis operis, ut ipso lumine naturæ ad explicandum hominem pessimè operantem, his verbis utamur: *Est*

homo sine conscientia, operatur sine conscientia; cognoscentes ipsum modum eligendi sine conscientia esse ex terminis, & ab intrinseco pessimum. Ecce, juxta Palanco, est lumine naturæ notum, quod operari sine conscientia operis sit pessimum: ergo ne quis peccet, necesse est, ut addit aliqua conscientia, seu iudicium sive directum, sive reflexum de non malitiâ operis: ergo vera est doctrina P. Terilli, quod ad non peccatum, aut ad opus bonum, necessarium temper sit aliquod dictamen prævium de non malitiâ, aut de honestate operis.

SECTIO III.

Solvuntur argumenta contra nostras conclusiones allatas sect. antec. §. 2.

§. I.

Quia implicat, ut quis sit speculative dubius de licentiâ, & simul de eâ practice certus.

SUMMARIUM.

Satis per me conscientia directâ, sive reflexa, n. 89.

Arguit P. Eliz. quia intellectus speculative dubius de malitiâ objecti, est etiam practice dubius de licentiâ actus, n. 90.

Et quia oppositum est intelligibile, nam ex incerto certum sequi non potest, n. 91.

Et quia implicat certitudinem simul, & incertitudinem de eodem objecto, n. 92.

Contradictio P. Eliz. n. 93.

Instatur argumentum variis exemplis, n. 94. Certum, incertum, dubium, verum, falsum, probabile, sumi possunt tum objective, tum formaliter, n. 95.

Sicut ex antecedenti incerto subjective sumpto sequi non potest consequens subjective certum, ita ex incerto objective sumpto sequi potest consequens subjective certum, ib.

Premissa conscientie reflexe sunt evidentes, et habent quid incertum pro objecto. Quales sint, n. 96.

DD. tuentes eas premisas esse evidentes, ib. Intellectus speculative dubius de malitiâ objecti fit practice certus de non malitiâ actus ob principia superveniens, n. 97.

DD. hoc tuentes, n. 98.

Ostendo quomodo cum incertitudine obiecti sit certitudo de honestate actus, ib.

Intellectus speculative dubius est etiam practice dubius, nisi superveniat principium certum reflexum, n. 99.

Explico, n. 100. 101.

Quid conscientia directâ, quid reflexa? ibid. & n. 102. 103.

Ostendo